

Udskrevet af: Carsten Bøtker

På kanten - midtvejskonference i Videnscenter om fastholdelse og frafald

Konference i Tåstrup, 13. januar 2010

"Når man ikke kan definere frafaldstruet, har man et problem med at måle effekten."

Det er den 13. januar 2010. Stedet er det Henning Larsen-tegnede Tåstrup Gymnasium, en af de flotteste - og dyreste - af sin slags i sin tid. Anledningen er midtvejskonferencen for Videnscenter om fastholdelse og frafald (Voff), der er etableret for at sætte spot på den måske vigtigste uddannelsespolitiske udfordring i dagens Danmark: Hvordan får vi de unge til at gennemføre en ungdomsuddannelse?

Voff har det sidste år indsamlet og produceret viden, der kan give ungdomsuddannelserne det bedst mulige udgangspunkt for at mindske frafaldet på landets ungdomsuddannelser. Voff har haft 18 projekter kørende på seks uddannelsesinstitutioner, hvor målet er at dokumentere effekten af forskellige tiltag for frafaldstruede unge. For at sikre en videnskabelig tilgang samarbejder Voff med Cefu, Center for Ungdomsforskning.

Klarhed over uklarhederne

Carsten Bøtker, leder af UU Vestegnen, var dagens første oplægsholder. Hans opgave var at svare på spørgsmålet: Hvilke nye muligheder giver Ungepakken for samarbejde på tværs af ungdomsuddannelserne? Lederen fra Vestegnen lod sig ikke slå ud af sine beskedne 20 minutter til at svare på et temmelig stort spørgsmål og speedsnakkede på livet løs om Ungepakkens 25 initiativer. Ungepakken er kommet akut og pludseligt pga. finanskrisen, hvor det er blevet langt vanskeligere for ikke mindst unge uden uddannelse at få et job, og Carsten Bøtker mente, man burde rose den nuværende regering, der med sin kontraktpolitik har overgået alle tidligere regeringer i antallet af realiserede initiativer og lovforslag - om man så er til minimalstat eller ej.

Hvad betyder det at være uddannelsesparat, spurgte Carsten Bødker og henviste til, at et af initiativerne går ud på, at de unges uddannelsesparathed skal vurderes. Her har vi en diskussion for an os i forbindelse med 15. marts, forudså han. For hvordan skal det foregå? Via en optagelsesprøve? Via en egnethedsprøve?

Og hvad med dem, der bliver vurderet som ikke uddannelsesparate, hvor det er kommunens opgave at lave afklaringstilbud, der gerne skulle gøre dem parate til at starte 15. august? Carsten Bødker havde ingen fantasi til at forestille sig, hvordan sidstnævnte skulle lade sig gøre, da det ofte er unge, der efter sigende opfører sig ad h. til og ikke kan læse og skrive, der er tale om. Men det skal kommunen, UU og ungdomsuddannelserne finde ud af, og bemærk, at kommunerne er grundled i den her sætning, pointerede han.

UU-lederen ærgrede sig over bortfaldet af kravet om introkurser i 8. klasse og pegede på, at initiativet først lige er kommet op at stå, at det er et kæmpe apparat, som netop er kommet til at fungere godt, at introkurserne har fået gode evalueringer også af de unge selv, og at det ikke mindst har kostet masser af penge at få det i gang. Alligevel bliver det afskaffet.

Etableringen af E-portalen havde Carsten Bødker ikke så meget til overs for, om det gælder unge med særlige behov eller velfungerende unge. Selv om han erkendte, at det var kommet for at blive, troede han selv mere på den personlige relation.

Han kunne desuden konstatere, at vi endnu ikke ved så meget. Lovteksten kender vi endnu ikke, den kommer måske til 1. behandling i starten af februar. Implementeringsforløbet bliver langt og kompliceret, men vi kan starte nu, mente han. Carsten Bødker opfordrede derfor til at være proaktiv og foreslog bl.a., at tiden kunne bruges på:

- Udvikling af fælles definition på uddannelsesparat
- At skabe gennemsigtighed i krav til optagelse på eud
- Udvikling af differentierede kvalificeringstilbud på eud og produktionsskoler
- Synkronisering af mentorordninger med gym og eud
- Udvikling af samarbejdsmodel for vejledning i overgangen til gym og eud
- Udvikling af samarbejde og procedure for fastholdelsesstrategier i ungdomsuddannelserne
- At skabe konsensus på definitioner og procedure

Min skole - undervisningsmiljøets betydning for fastholdelse

Hvad betyder undervisningsmiljø? Hvad er et godt undervisningsmiljø ifølge eleverne og ifølge lærerne? Hvad betyder undervisningsmiljøet for frafald? Hvordan sætter en skole fokus på undervisningsmiljøet? Disse spørgsmål stillede Karin Willumsen fra Dansk Center for Undervisningsmiljø sig selv og forsøgte at give svarene til dagens deltagere.

Karin Willumsen indviede deltagerne i, at der ifølge loven skal være fokus på fysiske, psykiske og æstetiske rammer. Det fysiske undervisningsmiljø handler om sundhed, ergonomi, indeklima og sikkerhed. Det æstetiske handler om sanser, der vedrører (skønne) oplevelser af fx stemning, farver, lys og lyde, om følelsen af at være velkommen via de fysiske rammer og om plads til forskellige aktiviteter - ude og inde. Det psykiske undervisningsmiljø handler om sociale relationer, venskaber og fællesskaber, om trivsel, læring og udvikling, om tryghed og opbakning, om konflikter og mobning og om relationer mellem lærer og elev og om stress.

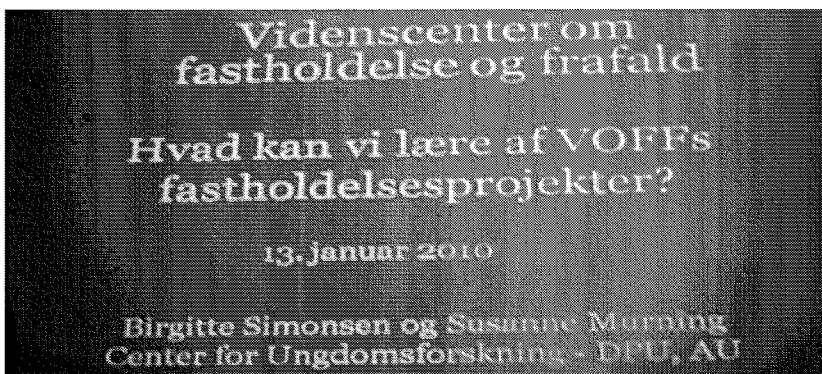
Ikke overraskende kunne Karin Willumsen afsløre, at et dårligt psykisk og socialt miljø fører til større frafald. Det kan være dårlige relationer til medstuderende, til lærere eller andre personer på skolen. Forekomsten af mobning, håndteringen af konflikter og den generelle omgangstone har stor betydning for, om en elev trives,

ligesom følelsen af at høre til fællesskabet er af afgørende betydning.

Når det gode undervisningsmiljø skal fremmes, skal der være fokus på at skabe kulturelle fællesskaber: relationer, samarbejde, netværk blandt unge, fortællinger om at høre til og identitet - det skal være "min skole". Læringssynet skal kobles med rum, indretning og undervisningsformer. Der skal skabes en stærk, inkluderende og problemløsende kultur for at hindre ensomhed og isolering. Og så skal der skabes sammenhænge i jeres indsatser på undervisningsmiljøområdet og i jeres indsatser mod frafald, opfordrede Karin Willumsen.

Hvornår er man frafaldstruet?

"Det var ret hårdt for mig at droppe ud, fordi jeg normalt er meget pligtopfyldende. Men det var bare slet ikke mig den linje, og den klasse, jeg kom ind i, var meget engageret i samfundsfag og læste aviser dagligt og diskuterede, og jeg følte mig bare slet ikke som en del af klassen. Det var bare ikke min passion..." (uddrag af citat)

Ovenstående er et uddrag af et citat fra et interview med en såkaldt frafalder og studieskifter, som Susanne Murning, ph.d. og tovholder fra Cefu, indledte sit oplæg med i fremlæggelsen af midtvejsrapporten for Voffs 18 delprojekter Hold fast om metoder til fastholdelse på STX og HF. Og bl.a. dette citat fik hende til at stille spørgsmålet: Kunne man have forudset, at denne pige var frafaldstruet? Susanne Murning kunne tilføje, at samme pige altid havde været glad for skolen, var dygtig og bestemt ikke kom fra et uddannelsesfremmed hjem. Så hvor meget kan vi egentlig forudse, når vi spotter og screener særlige grupper af unge som frafaldstruede?

De 18 fastholdelsesprojekter har alle haft fokus på, hvordan man skaber bedre betingelser for elevernes oplevelse af at høre til - fagligt og socialt. Målgruppen har været alle 1. g elever eller såkaldt frafaldstruede elever. Indsatsområderne har været forskellige:

- Skolekultur, studievaner og klasserumskultur
- Læsning (træning og studiekultur)
- Lektiearbejde - hvordan, hvorfor og hvornår
- Håndtering af skolelivet og det øvrige liv
- Det færdige sprog eller gråzonestroget

Desuden har nogle projekter arbejdet med mentorordninger: Hvad er det, mentorer kan? Hvad er det, der gør det vanskeligt at arbejde med mentorer? Hvad skal der til, for at det virker? Her kunne Susanne Murning oplyse, at det har stor betydning, om en mentor er et tilbud eller et krav. Er man fx udvalgt på baggrund af screeninger? Der er ikke mange, der bryder sig om at blive udvalgt til eller påduttet en mentor, for er jeg så allerede på gyngende grund. Man vil ikke være på kanten, og man vil ikke skille sig ud, ikke på den måde i hvert fald.

Netop derfor har nogle projekter valgt at tilbyde en mentor til alle unge, men dette har til gengæld betydet, at de er druknet i koordinering, og at ressourcerne ikke rækker. Andre, der har ønsket at differentiere indsatsen, er løbet ind i definitionen af frafaldstruet - eller rettere mangel på samme. For hvornår er man frafaldstruet? Den citerede frafalder blev ikke fanget i en screening. Desuden er det svært for projekterne at finde ud af, hvad de faktisk får ud af deres indsatser. For når man ikke kan definere frafaldstruet, har man et problem med at måle effekten, som Susanne Murning sagde.

En boks af slanger

"Vi synliggør problemerne, men det gør dem også iøjensalende, og de vil vokse."

Voff-projekternes anden tovholder, professor Birgitte Simonsen fra Cefu, afløste Birgitte Murning og gav med stærke vendinger deltagerne endnu mere at tænke over. For vi vil få flere og flere med en uddannelsesfremmed

baggrund, og vores samfund bliver mere og mere uhomogent. Og det er derfor, at Voff-projekterne er startet med såkaldt kompensatorisk pædagogik, der i sin tid blev anvendt for at opruste ghetto-unge. Og professoren fortsatte med at "benævne trolden". For når man bruger kompensatorisk pædagogik, går man jo ind og siger, at der er nogen, der ikke er på omgangshøjde, at nogen mangler noget. Bare begrebet "gymnasiefremmed" er kontroversielt, det er dybe ting, vi rører ved. Vi åbner for en boks af slanger, mente hun.

Og fordi vi går ind under huden, vil der også opstå modbevægelser, selv om man vil gøre noget godt, tilføjede Birgitte Murning og nævnte Black Pride som eksempel.

Kompensatorisk pædagogik er meningen med Voff, men det betyder ikke, at vi kan løse kæmpe socioøkonomiske problemer med mentorordninger eller læsekurser. Og udfordringen bliver ikke nemmere at løse af, at de unge i stigende grad er indlejret i en ungdomskultur med taber- og vinderpositioner. I de unges øjne er det bare ikke en vinder, der skal have en mentor eller gå på læsekursus.

Endelig gjorde Birgitte Simonsen opmærksom på en anden udfordring, nemlig de unges dalende udholdenhed og tålmodighed. Det fremgår simpelthen af diverse interviews fra projekterne, at der er sket en kulturforskel, hvor de unge hurtigere kommer til at kede sig. Man gider ikke de langsomme processer før de sjove. Der er ikke den samme umiddelbare evne til fordybelse, og det mentale fravær gør det vanskeligt at være lærer og ikke mindst for de unge at gennemføre en uddannelse.

En livlig paneldebat, hvor deltagerne rent faktisk fik tid til at stille spørgsmål, rundede dagen af. Skal man afskaffe vekseluddannelsesprincippet? Hvordan følger man eleverne i praktikken? Skal vi have heldagsgymnasier? Skal vi have elitepladser for at fastholde? Hvordan kan man score på en erhvervsuddannelse? Det var bare nogle af spørgsmålene, som heldigvis kunne fortsætte i eftermiddagens workshops. Ildsjæle var der i hvert fald mange af, og dem er der utvivlsomt behov for, når fastholdelseskampen fortsætter i Voff og alle andre steder.

Se alle oplæg

- [Carsten Bødker](#)
- [Karin Willumsen](#)
- [Susanne Murning og Birgitte Simonsen](#)

Af [Mette Marie Callesen](#), redaktør

20-01-2010

Alt indhold på www.vejlederforum.dk er beskyttet af lov om ophavsret. Tekst, grafik m.v. stilles til rådighed på skærm eller print til personlig brug for VejlederForums abonnenter. Indholdet må ikke herudover kopieres, printes, mangfoldiggøres eller distribueres uden Studie og Erhvervs skriftlige tilladelse.